CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
MACIEJ SZPUNAR
prezentate la 8 mai 2025 [1]

Cauzele conexate C-580/23 și C-795/23

Mio AB,
Mio e-handel AB,
Mio Försäljning AB
împotriva
Galleri Mikael & Thomas Asplund Aktiebolag
[cerere de decizie preliminară formulată de Svea Hovrätt Patent- och marknadsöverdomstolen (Curtea de Apel cu sediul în Stockholm în calitate de Curte de Apel pentru Litigii Economice și de Proprietate Industrială, Suedia)]
și
konektra GmbH,
LN
împotriva
USM U. Schärer Söhne AG

[cerere de decizie preliminară formulată de Bundesgerichtshof (Curtea Federală de Justiție, Germania)]

„Trimitere preliminară – Drept de autor și drepturi conexe – Directiva 2001/29/CE – Articolul 2 – Dreptul de reproducere – Noțiunea de «operă» – Protecția prin dreptul de autor a operelor de artă aplicată – Examinarea originalității unei opere de artă aplicată – Noțiunea de «alegeri libere și creative» – Criterii de apreciere a alegerilor libere și creative – Aprecierea atingerii aduse drepturilor exclusive”

Introducere

1. Două decizii recente ale instanțelor din două state membre, referitoare la obiecte care constituie modele iconice în lumea designului, ilustrează bine dilemele legate de problema ridicată în prezentele cauze conexate, și anume protecția prin dreptul de autor a operelor de artă aplicată. Astfel, tribunal judiciaire de Paris (Tribunalul Judiciar din Paris, Franța) a recunoscut calificarea drept „operă”, în sensul dreptului de autor, a celor două modele de poșete „Kelly” și

[1] Limba originală: franceza.

„Birkin” ale mărcii Hermès [2]. Câteva zile mai târziu, Bundesgerichtshof (Curtea Federală de Justiție, Germania, una dintre instanțele de trimitere în prezentele cauze conexate) a respins aceeași calificare pentru două modele de sandale ale mărcii Birkenstock [3].

2. Dificultățile cu care se confruntă protecția proprietății intelectuale în ceea ce privește această categorie de obiecte sunt legate de faptul că acestea se află la granița dintre opere de artă „pură” și simple obiecte utilitare: ele fac parte din aceste două grupuri, dar nu se încadrează pe deplin în niciunul dintre ele. De altfel, însăși categoria operelor de artă aplicată nu este uniformă, în măsura în care din aceasta fac parte atât adevăratele opere de artă care au o funcție utilitară suplimentară, cât și obiectele utilitare cărora creatorii le-au dat un aspect „artistic”, în sensul cel mai larg al termenului, fără a vorbi despre obiectele a căror calificare ca opere de artă pură sau aplicată ar fi dificilă, precum creațiile haute couture, bijuteriile sau anumite flacoane de parfum.

3. În consecință, chiar dacă există sisteme de protecție *sui generis* pentru acest tip de obiecte, precum regimul de protecție a desenelor și modelelor industriale în dreptul Uniunii, se pune în continuare problema protecției acestora prin dreptul de autor. Diferite sisteme juridice oferă acestei întrebări răspunsuri diferite, de la excluderea protecției obiectelor utilitare prin dreptul de autor, până la o protecție în totalitate, bazată pe aceleași criterii precum cele aplicate altor categorii de opere, în temeiul teoriei unității artei [4], trecând printr-o protecție limitată sau condiționată de cerințe mai stricte decât pentru alte categorii de opere.

4. Aceste sisteme par să aibă ca punct comun nemulțumirea cu privire la propria lor funcționare. Aceasta ține, pe de o parte, de lipsa unei distincții clare între obiectele utilitare care pot beneficia de protecția dreptului de autor și cele care sunt excluse de la aceasta și, pe de altă parte, de imprevizibilitatea și de lipsa securității juridice care decurge de aici. Pentru acest motiv, sistemele naționale de protecție a operelor de artă aplicată sunt în continuă schimbare legislativă și jurisprudențială, căutând soluții mai bine adaptate nevoilor mediilor interesate [5].

5. Dreptul de autor al Uniunii consacră operelor de artă aplicată principiul protecției fără cerințe speciale. Problema modalităților acestei protecții a fost deja ridicată în fața Curții [6]. În prezentele cauze conexate, se solicită Curții să își nuanțeze jurisprudența în materie. În acest sens, nu este vorba despre introducerea unui standard unic de protecție care să permită să se stabilească în mod sigur dacă un obiect beneficiază de această protecție; o astfel de ambiție ar fi utopică. Calificarea drept operă în dreptul de autor necesită aprecieri complexe și în mod necesar parțial subiective care nu pot fi efectuate decât de la caz la caz. Această calificare ar trebui, în schimb, să fie armonizată în cadrul pieței interne, astfel încât caracterul protejabil al poșetei „Birkin” și cel al sandalelor Birkenstock să fie apreciate pe baza acelorași criterii în orice stat membru.

[2] Hotărârea din 7 februarie 2025, RG 22/09210. A se vedea de asemenea Söğüt, A., „Design or art? French court rules that Birkin Bag is a copyright work”, https://ipkitten.blogspot.com

[3] Hotărârea din 20 februarie 2025, I ZR 16/24. A se vedea de asemenea Pemsel, M., „Birkenstock’s sandals are not sufficiently artistic to enjoy copyright protection”, https://ipkitten.blogspot.com.

[4] Potrivit acestei teorii, nu există nicio diferență între „artă pură” și „artă aplicată”, toate creațiile fiind în același mod demne de protecție, indiferent de destinația lor.

[5] Pentru o prezentare generală a situației din diferite țări, europene și non-europene, a se vedea Derclaye, E. (ed.), *The Copyright/Design Interface*, Cambridge University Press, 2018.

[6] A se vedea printre altele Hotărârea din 12 septembrie 2019, Cofemel (C-683/17, denumită în continuare „Hotărârea Cofemel”, EU:C:2019:721), și Hotărârea din 11 iunie 2020, Brompton Bicycle (C-833/18, denumită în continuare „Hotărârea Brompton Bicycle”, EU:C:2020:461).

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

6. Articolele 2-4 din Directiva 2001/29/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 mai 2001 privind armonizarea anumitor aspecte ale dreptului de autor și drepturilor conexe în societatea informațională [7] prevăd:

„Articolul 2

Statele membre prevăd dreptul exclusiv de a autoriza sau de a interzice reproducerea directă sau indirectă, temporară sau permanentă, prin orice mijloace și în orice formă, în totalitate sau în parte:

(a) pentru autori, a operelor lor;

[…]

Articolul 3

(1) Statele membre prevăd dreptul exclusiv al autorilor de a autoriza sau de a interzice orice comunicare publică a operelor lor, prin cablu sau fără cablu, inclusiv punerea la dispoziția publicului a operelor lor, astfel încât oricine să poată avea acces la acestea din orice loc și în orice moment.

[…]

Articolul 4

(1) Statele membre prevăd dreptul exclusiv al autorului de a autoriza sau de a interzice orice formă de distribuire către public, prin vânzare sau prin altă modalitate, a originalului operei sau a copiilor acestuia.

[…]”

Dreptul suedez

7. În temeiul articolului 1 alineatul (1) punctul 6 din Lagen (1960: 729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk [Legea (1960:729) privind dreptul de autor asupra operelor literare și artistice], sunt protejate printre altele operele de artă aplicată.

8. Potrivit articolului 2 din această lege, dreptul de autor cuprinde, sub rezerva anumitor limitări, dreptul exclusiv de a dispune de operă prin reproducere și de a o pune la dispoziția publicului, în forma sa originală sau într-o formă modificată, tradusă sau adaptată într-un alt gen literar sau artistic sau prin utilizarea unei alte tehnici. Prin reproducere se înțelege orice reproducere a unei opere, directă sau indirectă, provizorie sau permanentă, prin orice mijloace și în orice formă, în

[7] JO 2001, L 167, p. 10, Ediție specială, 17/vol. 1, p. 230.

totalitate sau în parte. Opera este pusă la dispoziția publicului, de exemplu atunci când este transmisă publicului sau când copii ale operei sunt oferite spre vânzare, închiriere sau împrumut ori sunt difuzate în alt mod publicului.

Dreptul german

9. Articolul 2 din Urheberrechtsgesetz (Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe) din 9 septembrie 1965[8], intitulat „Opere protejate”, prevede la alineatul (1) punctul 4 că operele protejate cuprind printre altele operele artelor frumoase, inclusiv operele de arhitectură și de artă aplicată, precum și schițele unor astfel de opere și, la alineatul (2), faptul că numai creațiile intelectuale personale sunt opere în sensul acestei legi.

Situația de fapt, procedurile principale și întrebările preliminare

Cauza C-580/23

10. Galleri Mikael & Thomas Asplund Aktiebolag, societate de drept suedez (denumită în continuare „Asplund”), produce și proiectează diverse produse și articole de mobilier pentru interior, printre care mese din seria „Palais Royal”.

11. Mio AB, Mio e-handel AB și Mio Försäljning AB, societăți de drept suedez (denumite în continuare împreună „Mio”), desfășoară o activitate de comerț cu amănuntul în sectorul mobilierului și al decorațiunilor interioare. Gama de mobilă Mio cuprinde printre altele mese din seria de mobilier „Cord”.

12. În luna octombrie 2021, Asplund a introdus o acțiune pe rolul Patent- och marknadsdomstolen (Tribunalul pentru Litigii Economice și de Proprietate Industrială, Suedia), prin care a solicitat în esență să se interzică societății Mio fabricarea, comercializarea sau vânzarea meselor „Cord” pentru motivul încălcării drepturilor sale de autor asupra mesei „Palais Royal”.

13. Mio susține că masa „Palais Royal” nu este protejată prin dreptul de autor din moment ce această masă nu prezintă suficientă originalitate pentru a beneficia de o astfel de protecție. Pe de altă parte, în opinia sa, chiar dacă aceasta ar fi situația, protecția menționată ar fi limitată și restrânsă, iar diferențele existente între cele două mese în cauză ar fi suficiente pentru a constata că nu există o încălcare a drepturilor de autor ale Asplund. În plus, Mio susține că masa „Cord” a fost dezvoltată în mod independent și nu constituie o copie a mesei „Palais Royal”.

14. Patent- och marknadsdomstolen (Tribunalul pentru Litigii Economice și de Proprietate Industrială) a admis cererea Asplund prin hotărârea din 19 octombrie 2022. Mio a formulat o acțiune împotriva deciziei respective la instanța de trimitere.

[8] BGBl. 1965 I, p. 1273.

15. În aceste condiții, Svea hovrätt Patent- och marknadsöverdomstolen (Curtea de Apel cu sediul în Stockholm în calitate de Curte de Apel pentru Litigii Economice și de Proprietate Industrială, Suedia) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Pentru a aprecia dacă un obiect de artă aplicată merită protecția extinsă a dreptului de autor ca operă în sensul articolelor 2-4 din [Directiva 2001/29], cum trebuie efectuată examinarea – și ce elemente trebuie sau ar trebui să fie luate în considerare – pentru a stabili dacă obiectul respectiv reflectă personalitatea autorului prin exprimarea alegerilor sale libere și creative? În această privință, problema este în special aceea dacă examinarea originalității trebuie să se concentreze asupra elementelor aferente procesului de creație și a explicației autorului cu privire la alegerile concrete pe care le-a făcut la crearea obiectului sau asupra elementelor legate de obiectul în sine și a rezultatului final al procesului de creație și dacă obiectul în sine are un efect artistic.

2) Pentru a răspunde la prima întrebare și la întrebarea dacă un obiect de artă aplicată reflectă personalitatea autorului prin alegerile sale libere și creative, ce importanță are faptul că:

   (a) obiectul este format din elemente care se regăsesc în desene sau modele industriale obișnuite?

   (b) obiectul este realizat pe baza și constituie o variație a unor desene sau modele industriale anterioare cunoscute sau a unor tendințe actuale în materie?

   (c) un obiect identic sau similar a fost creat înainte sau – în mod independent și fără a avea cunoștință despre obiectul de artă aplicată pentru care se solicită protecția ca operă – după crearea obiectului în cauză?

3) Cum trebuie să se efectueze aprecierea similitudinii – și care este nivelul de similitudine necesar – atunci când se examinează dacă un obiect de artă aplicată pretins contrafăcut intră în sfera de protecție a unei opere și încalcă dreptul exclusiv asupra operei care, în conformitate cu articolele 2-4 din [Directiva 2001/29], este conferit autorului? În această privință, problema este în special aceea dacă examinarea trebuie să se concentreze pe posibilitatea recunoașterii operei în obiectul pretins contrafăcut sau pe aspectul dacă obiectul pretins contrafăcut produce aceeași impresie vizuală globală ca opera sau pe ce altceva trebuie să se concentreze examinarea.

4) Pentru răspunsul la a treia întrebare și la întrebarea dacă un obiect de artă aplicată pretins contrafăcut intră în sfera de protecție a unei opere și încalcă dreptul exclusiv asupra operei, ce importanță are:

   (a) gradul de originalitate a operei pentru întinderea protecției acordate operei?

   (b) faptul că opera și obiectul de artă aplicată pretins contrafăcut sunt formate din elemente care se regăsesc în desene sau modele industriale obișnuite sau sunt realizate pe baza și constituie variații ale unor desene sau modele industriale anterioare cunoscute sau ale unor tendințe actuale în materie?

   (c) faptul că alte obiecte identice sau similare au fost create înainte sau – în mod independent și fără a avea cunoștință despre opera respectivă – după crearea operei în cauză?”

Cauza C-795/23

16. USM U. Schärer Söhne AG, societate de drept elvețian (denumită în continuare „USM”), produce și comercializează un sistem de mobilă modulabilă sub denumirea „USM Haller”. Acest sistem de mobilă se caracterizează printr-o asamblare de tuburi rotunde, cromate și lucioase prin intermediul unor bile de conectare pentru a forma o structură în care sunt introduse panouri metalice colorate. Structurile astfel create pot fi combinate în mod liber atât vertical, cât și orizontal.

17. Konektra GmbH, societate de drept german, și LN, directorul său (denumiți în continuare împreună „Konektra”), ofereau online, fără ca USM să se opună, piese de schimb și extensii pentru sistemul „USM Haller”, ale căror formă și, în cea mai mare parte, culoare corespundeau componentelor USM. Începând cu anul 2018, site-ul internet al Konektra repertoriază toate componentele necesare pentru asamblarea completă a mobilierului „USM Haller” și face de asemenea publicitate prin imagini cu mobilier asamblat. În plus, livrările efectuate de Konektra sunt însoțite de instrucțiuni pentru asamblarea completă a mobilierului și aceasta propune clienților săi un serviciu de montare.

18. Potrivit USM, Konektra nu se mai limitează la oferirea de piese de schimb pentru sistemul „USM Haller”, ci produce, oferă și comercializează propriul sistem de mobilă, identic cu cel al USM. USM consideră că oferta Konektra aduce atingere dreptului său de autor asupra sistemului „USM Haller” ca operă de artă aplicată sau, cel puțin, constituie o imitație ilicită din perspectiva dreptului concurenței.

19. Prin urmare, USM a chemat în judecată Konektra la Landgericht Düsseldorf (Tribunalul Regional din Düsseldorf, Germania) introducând o acțiune în încetare, în furnizarea de informații și în prezentarea conturilor, în rambursarea cheltuielilor de punere în întârziere și în constatarea obligației sale de despăgubire. Această instanță i-a admis cererile, întemeindu-și decizia, în principal, pe dreptul de autor.

20. În schimb, instanța de apel, Oberlandesgericht Düsseldorf (Tribunalul Regional Superior din Düsseldorf, Germania), a respins, prin hotărârea din 2 iunie 2022, concluziile USM întemeiate pe dreptul de autor și le-a admis numai pe cele întemeiate pe dreptul concurenței.

21. Cele două părți au formulat recurs împotriva acestei decizii la Bundesgerichtshof (Curtea Federală de Justiție), instanța de trimitere. Aceasta consideră că admiterea recursului formulat de USM depinde de interpretarea noțiunii de „originalitate”, astfel cum a fost interpretată de Curte, precum și de legătura dintre protecția prin dreptul de autor și cea conferită prin dreptul desenelor și modelelor industriale.

22. În aceste condiții, Bundesgerichtshof (Curtea Federală de Justiție) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) În cazul operelor de artă aplicată, între protecția desenelor sau modelelor industriale și protecția dreptului de autor există un raport de tip regulă-excepție, în sensul că, la examinarea originalității acestor opere din punctul de vedere al dreptului de autor, trebuie să se aplice cerințe mai stricte referitoare la alegerile libere și creative ale autorului decât în cazul altor opere de artă?

2) La examinarea originalității din punctul de vedere al dreptului de autor, este necesar să se aibă în vedere (și) perspectiva subiectivă a autorului asupra procesului creativ și, în special, trebuie el să facă în mod conștient alegeri libere și creative pentru ca acestea să fie considerate alegeri libere și creative în sensul jurisprudenței [Curții]?

3) În cazul în care în cadrul examinării originalității trebuie să se țină seama în mod determinant de aspectul dacă și în ce măsură opera este expresia obiectivă a unei creații artistice: pentru această examinare pot fi avute în vedere și împrejurări care s-au produs ulterior momentului realizării operei, relevant pentru aprecierea originalității, precum prezentarea operei la expoziții de artă sau în muzee ori recunoașterea sa de către specialiști?"

Procedura în fața Curții

23. Cererile de decizie preliminară în cauzele C-580/23 și C-795/23 au fost primite de Curte la 21 septembrie și, respectiv, la 21 decembrie 2023. Observații scrise au fost prezentate în cauza C-580/23 de către părțile din litigiul principal, guvernul francez și Comisia Europeană, iar în cauza C-795/23, de către părțile din litigiul principal, guvernele francez și neerlandez, precum și de Comisie. Prin Decizia președintelui Curții din 13 mai 2024, cele două cauze au fost conexate pentru buna desfășurare a procedurii orale și în vederea pronunțării hotărârii. Părțile din litigiile principale în cele două cauze, precum și guvernul francez și Comisia au fost reprezentate în ședința care a avut loc la 30 ianuarie 2025.

Analiză

24. Întrebările preliminare adresate în prezentele cauze conexate privesc noțiunea de „operă", în sensul dreptului de autor al Uniunii, astfel cum a fost interpretat de Curte, și ridică mai multe probleme juridice, și anume corelația dintre protecția prin dreptul de autor și cea asigurată de dreptul desenelor și modelelor industriale (prima întrebare în cauza C-795/23), criteriile de apreciere a originalității unei opere (prima și a doua întrebare în cauza C-580/23, precum și a doua și a treia întrebare în cauza C-795/23) și criteriile de apreciere a atingerii aduse drepturilor de autor protejate (a treia și a patra întrebare în cauza C-580/23). Aceasta este ordinea în care vom aborda aceste probleme în prezentele concluzii.

Cu privire la corelația dintre protecția prin dreptul de autor și cea conferită de dreptul desenelor și modelelor industriale

25. Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere în cauza C-795/23 solicită în esență să se stabilească dacă există în dreptul Uniunii un raport de tip regulă-excepție între protecția în temeiul dreptului desenelor și modelelor industriale și protecția în temeiul dreptului de autor care are drept consecință faptul că, la examinarea originalității operelor de artă aplicată, trebuie să se aplice cerințe mai stricte decât în cazul altor opere de artă.

26. Din explicațiile furnizate de instanța de trimitere reiese că această întrebare este adresată în legătură cu afirmația Curții de la punctul 52 din Hotărârea Cofemel, potrivit căreia, „în pofida faptului că protecția desenelor și modelelor industriale și protecția oferită de dreptul de autor pot, în temeiul dreptului Uniunii, să fie acordate în mod cumulativ aceluiași obiect, acest cumul nu poate fi avut în vedere decât în anumite situații". În cadrul analizei acestei întrebări, vom aminti pe scurt fundamentele protecției în temeiul acestor două sisteme.

27. Potrivit unei jurisprudențe constante, noțiunea de „operă”, în sensul dreptului de autor al Uniunii, presupune întrunirea a două elemente cumulative. Pe de o parte, aceasta implică existența unui obiect original, în sensul în care acesta reprezintă o creație intelectuală proprie autorului său. Pe de altă parte, calificarea drept operă este limitată la elementele care sunt expresia unei astfel de creații [9].

28. În ceea ce privește primul element, pentru ca un obiect să poată fi considerat drept original, este necesar și în același timp suficient ca el să reflecte personalitatea autorului său, prin exprimarea alegerilor libere și creative ale acestuia din urmă. În schimb, atunci când realizarea unui obiect a fost determinată de considerații tehnice, de reguli sau de alte limitări, care nu au lăsat loc exercitării niciunei libertăți de creație, respectivul obiect nu poate fi considerat ca având originalitatea necesară pentru a putea constitui o operă [10].

29. În ceea ce privește acest din urmă aspect, Curtea a precizat că un obiect care îndeplinește condiția de originalitate poate beneficia de protecția în temeiul dreptului de autor chiar dacă realizarea sa a fost determinată de considerații tehnice, însă cu condiția ca o astfel de determinare să nu îl împiedice pe autor să își reflecte personalitatea în obiectul menționat, prin exprimarea unor alegeri libere și creative. Cu toate acestea, trebuie nu numai ca posibilitatea alegerii formei obiectului să fi existat, ci și ca autorul acestuia să își fi exprimat capacitatea creativă în mod original prin efectuarea unor alegeri libere și creative și să fi modelat produsul astfel încât acesta să îi reflecte personalitatea [11].

30. Reflectarea personalității autorului în forma obiectului a cărui protecție se solicită constituie, așadar, piatra de temelie a noțiunii de „originalitate” și, în consecință, condiția fundamentală a protecției în dreptul de autor al Uniunii. Amprenta personală a autorului se poate manifesta în grade diferite, aceasta poate fi chiar foarte discretă, dar trebuie să fie prezentă. Ea este cea care conferă obiectului caracterul „unic”, în sensul că acesta se distinge de orice obiect similar creat de o altă persoană.

31. Acesta este contextul în care trebuie înțeleasă formularea „alegeri libere și creative” utilizată de Curte. Astfel, nu numai alegerile care nu sunt libere nu sunt creative, în sensul că sunt dictate de constrângeri tehnice sau de altă natură, ci și cele care, deși nu sunt condiționate de astfel de constrângeri, rezultă fie din considerații pur utilitare, fie din metode sau din standarde utilizate în mod obișnuit în confecționarea obiectelor în cauză, și nici cele care sunt complet nesemnificative sau banale.

32. În consecință, dacă fiecare obiect material are în mod necesar o formă, iar această formă rezultă din alegerea mai mult sau mai puțin liberă a autorului său, numai un obiect a cărui formă, determinată cel puțin în parte de alegerile creative ale autorului său, reflectă personalitatea acestuia poate beneficia de protecția prin dreptul de autor. Prin urmare, în dreptul de autor este utilizat un criteriu de protecție subiectivă [12].

9 A se vedea Hotărârea Cofemel (punctul 29 și jurisprudența citată).

10 A se vedea Hotărârea Cofemel (punctele 30 și 31, precum și jurisprudența citată).

11 A se vedea în acest sens Hotărârea Brompton Bicycle (punctele 26 și 32-35).

12 Cu privire la noțiunea de „originalitate” în dreptul francez, care pare să fie apropiată de cea adoptată de Curte, a se vedea în special Pollaud-Dulian, F., „Propriété intellectuelle. Le droit d'auteur”, *Economica*, Paris, 2014, p. 156-168.

33. În schimb, dreptul desenelor și modelelor industriale utilizează un criteriu de protecție obiectiv, și anume cel al noutății și al caracterului individual[13]. Acest criteriu se apreciază în raport cu desenele sau modelele industriale anterioare: poate beneficia de protecție orice desen sau model industrial care se distinge suficient pentru a crea o impresie vizuală globală diferită. Nu se impune nicio cerință în ceea ce privește caracteristicile desenului sau modelului industrial în sine, cu excepția cazului în care acestea nu sunt determinate exclusiv de funcția tehnică a obiectului căruia i se aplică desenul sau modelul industrial.

34. Prin urmare, nu considerăm că afirmația Curții de la punctul 52 din Hotărârea Cofemel poate fi înțeleasă în sensul că instituie un raport de tip regulă-excepție între protecția în temeiul dreptului desenelor și modelelor industriale și cea asigurată de dreptul de autor.

35. În ceea ce privește aceste două protecții, Curtea a arătat, la punctul 50 din această hotărâre, diferențele privind obiectivele lor și normele care le reglementează. Curtea a subliniat de asemenea, la punctul următor, că prin acordarea protecției asigurate de dreptul de autor nu se poate aduce atingere, printre altele, finalităților lor.

36. În acest context, considerăm că punctul 52 din Hotărârea Cofemel constituie un simplu avertisment adresat instanțelor naționale că nu există niciun automatism între acordarea protecției în temeiul dreptului desenelor și modelelor industriale și cea în temeiul dreptului de autor și că condițiile acestei protecții, și anume cele, pe de o parte, referitoare la noutate și la caracterul individual și, pe de altă parte, la originalitate, nu trebuie confundate. Astfel, un obiect nu trebuie în mod necesar să fie original, în sensul dreptului de autor, pentru a fi considerat nou și având un caracter individual, în sensul dreptului desenelor și modelelor industriale. Invers, deși în practică această situație este mai puțin frecventă, este posibil ca un obiect original să nu aibă caracter individual dacă nu se distinge suficient, în ceea ce privește aspectul vizual, de formele existente.

37. În acest sens trebuie înțeleasă constatarea Curții potrivit căreia cumulul protecției în temeiul acestor două mecanisme nu poate fi avut în vedere decât „în anumite situații”. În schimb, nu considerăm că se poate deduce din această constatare concluzia potrivit căreia, pentru a limita acest cumul la anumite cazuri, trebuie să se aplice obiectelor utilitare un prag de originalitate superior celui aplicat altor categorii de opere. O asemenea concluzie ar fi contrară a ceea ce rezultă în mod clar din cuprinsul punctului 48 din Hotărârea Cofemel, precum și din economia generală a acestei hotărâri, și anume că respectivul caracter original al operelor de artă aplicată trebuie apreciat potrivit acelorași criterii precum cele utilizate pentru alte categorii de opere.

38. Prin urmare, propunem să se răspundă la prima întrebare în cauza C-795/23 că, în dreptul Uniunii, nu există un raport de tip regulă-excepție între protecția în temeiul dreptului desenelor și modelelor industriale și protecția în temeiul dreptului de autor care are drept consecință faptul că, la examinarea originalității operelor de artă aplicată, trebuie să se aplice cerințe mai stricte decât în cazul altor opere de artă.

[13] A se vedea articolele 3-5 din Directiva 98/71/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 octombrie 1998 privind protecția juridică a desenelor sau modelelor industriale (JO 1998, L 289, p. 28, Ediție specială, 13/vol. 24, p. 106), precum și articolele 4-6 din Regulamentul (CE) nr. 6/2002 al Consiliului din 12 decembrie 2001 privind desenele sau modelele industriale comunitare (JO 2002, L 3, p. 1, Ediție specială, 13/vol. 33, p. 70).

Cu privire la criteriile de apreciere a originalității

39. Prin intermediul primei și al celei de a doua întrebări în cauza C-580/23, precum și al celei de a doua și al celei de a treia întrebări în cauza C-795/23, pe care propunem să le analizăm împreună, instanțele de trimitere solicită în esență să se stabilească modul în care trebuie apreciată originalitatea operelor de artă aplicată în vederea aplicării articolului 2 litera (a), a articolului 3 alineatul (1) și a articolului 4 alineatul (1) din Directiva 2001/29 și în special dacă aceste dispoziții trebuie interpretate în sensul că, în cadrul acestei aprecieri, este necesar să se ia în considerare elementele legate de procesul creativ și de intențiile autorului sau numai elementele perceptibile în opera însăși. Aceste instanțe ridică de asemenea problema rolului jucat în aprecierea menționată de elemente suplimentare, precum utilizarea în crearea operei a unor forme deja disponibile, inspirarea creatorului din obiecte existente, probabilitatea creației similare independente sau recunoașterea creației de către mediile specializate.

Cu privire la aprecierea originalității operelor de artă aplicată

40. În ceea ce privește problema preliminară a modului în care trebuie stabilit caracterul original al unei opere de artă aplicată, răspunsul reiese din observațiile noastre, care figurează la punctele 27-32 din prezentele concluzii, referitoare la noțiunea de „originalitate” în dreptul de autor al Uniunii. Astfel, instanța trebuie să aprecieze dacă obiectul a cărui protecție se solicită constituie expresia alegerilor libere și creative care reflectă personalitatea autorului său. Considerăm că nicio precizare suplimentară nu poate fi formulată în acest stadiu în mod abstract. Astfel, noțiunea de „originalitate” este o noțiune foarte generală, pentru a nu spune vagă, care are vocația de a se aplica unor obiecte de natură foarte diferită și se pretează, așadar, cu greu la o definiție jurisprudențială riguroasă și sistematică [14]. Aplicarea sa trebuie să se facă în fiecare caz concret, pe baza unor aprecieri de fapt.

41. Această aplicare trebuie totuși efectuată ținând seama de specificitatea tipului de opere în cauză. Operele de artă aplicată se disting de alte categorii de opere prin faptul că constituie, în primul rând, obiecte utilitare. Or, astfel de obiecte sunt fructul know-how-ului și al alegerilor creatorilor lor. Aceste alegeri pot fi dictate de constrângeri tehnice, ergonomice sau de siguranță sau pot rezulta din standarde sau convenții adoptate în sectorul respectiv. De asemenea, acestea pot fi libere, dar să nu pună nicio amprentă personală asupra obiectului, și ar fi putut fi aceleași dacă creatorul ar fi fost o altă persoană. Cu toate acestea, alegerile nu trebuie să fie creative, în sensul amintit la punctele 28-31 din prezentele concluzii, pentru a crea un obiect utilitar. Alegerile creative sunt o completare, posibilă, dar nu necesară, a esenței înseși a obiectului în cauză. Deși aceste alegeri pot fi intrinseci formei unui anumit obiect [15], nu este mai puțin adevărat că un alt obiect, având aceleași funcții utilitare, poate fi creat, astfel cum este adesea cazul, fără adăugarea unor astfel de alegeri creative.

42. Instanța sesizată cu problema originalității unui astfel de obiect trebuie, așadar, să cerceteze și să identifice aceste alegeri creative în forma acestuia pentru a-l putea declara protejat de dreptul de autor. Spre deosebire de alte categorii de opere, pentru care simpla decizie de a crea este deja o alegere creativă, nu există nicio prezumție în această privință în cazul operelor de artă aplicată.

[14] A se vedea, pentru o analiză doctrinară aprofundată, „The Protection of Works of Applied Art under EU Copyright Law. Opinion of the European Copyright Society in MIO/konektra (Cases C-580/23 and C-795/23)” (europeancopyrightsociety.org).

[15] Prin urmare, nu dorim să afirmăm prin aceasta că forma trebuie să fie separabilă în mod necesar de obiectul însuși, în conformitate cu teoria „conceptual separability”, care pare să creeze dificultăți de aplicare pentru instanțele din Statele Unite; a se vedea în acest sens Ginsburg, J. C., „Courts Have Twisted Themselves into Knots (and the Twisted Knots Remain to Untangle): US Copyright Protection for Applied Art after Star Athletica”, în Derclaye, E., *op. cit.*, p. 297.

În special, faptul că creatorul unui obiect utilitar a efectuat alegeri care nu sunt impuse de constrângeri, tehnice sau de altă natură, nu dă naștere prezumției caracterului creativ, în sensul dreptului de autor, al acestor alegeri.

43. Trebuie să adăugăm o ultimă observație de ordin terminologic. Astfel, considerăm că există un risc de confuzie atunci când termenii „artistic” sau „estetic” sunt utilizați pentru a caracteriza alegerile făcute de autorul unei opere sau rezultatul creației sale. Desigur, în anumite accepțiuni, acești termeni pot fi interpretați ca sinonime cu „alegeri creative”. Este de asemenea adevărat că, în utilizarea limbajului, se vorbește despre opere de *artă* aplicată. Cu toate acestea, termenul „artistic” evocă o judecată de valoare în sensul unui grad relativ ridicat de reușită artistică. Or, astfel de judecăți nu sunt pertinente în dreptul de autor: protecția nu este condiționată în niciun fel de calitatea artistică (sau de altă natură) a operei, inclusiv în ceea ce privește operele de artă aplicată. În ceea ce privește termenul „estetic”, acesta poate fi înțeles ca referindu-se la toate alegerile autorului care nu sunt legate de constrângeri tehnice sau funcționale. Cu toate acestea, nu orice alegere estetică reflectă în mod necesar personalitatea autorului și, prin urmare, nu conferă originalitatea [16]. Astfel, este mai prudent în opinia noastră să ne limităm la termenii „alegeri libere și creative care reflectă personalitatea autorului”.

Cu privire la luarea în considerare a procesului creativ și a intențiilor autorului

44. Instanțele de trimitere solicită, mai precis, să se stabilească dacă originalitatea obiectului a cărui protecție prin dreptul de autor se solicită trebuie apreciată ținând seama de intențiile autorului în cadrul procesului de creație sau dacă aceasta trebuie să fie vizibilă în opera însăși. În opinia noastră, răspunsul poate fi dedus din jurisprudența Curții referitoare la noțiunea de „operă”.

45. După cum am amintit deja, conform acestei jurisprudențe, pentru ca un obiect să poată fi considerat drept original, este necesar și în același timp suficient ca el *să reflecte* personalitatea autorului său, *exprimând* alegerile libere și creative ale acestuia din urmă [17]. Or, utilizarea termenilor „reflectă” și „exprimând” indică în mod clar că astfel de alegeri, precum și personalitatea autorului trebuie să fie vizibile în obiectul a cărui protecție se solicită. Prin urmare, nu este suficient ca autorul să fi făcut alegeri libere și creative: ele trebuie să fie și perceptibile pentru terți prin intermediul operei înseși.

46. În consecință, Curtea a considerat că, pe lângă caracterul original, noțiunea de „operă” presupune în mod necesar existența unui obiect identificabil în mod suficient de precis și de obiectiv. Astfel, pe de o parte, autoritățile însărcinate cu supravegherea protecției drepturilor exclusive inerente dreptului de autor trebuie să poată cunoaște cu claritate și cu precizie obiectul protejat în acest mod. Situația este aceeași în cazul terților cărora li se poate opune protecția revendicată de autorul respectivului obiect. Pe de altă parte, necesitatea de a înlătura orice element de subiectivitate, dăunător securității juridice, în procesul de identificare a obiectului menționat presupune ca acesta din urmă să fi fost exprimat într-o manieră obiectivă [18].

47. Această cerință a existenței unui obiect identificabil ca operă reflectă principiul fundamental al dreptului de autor potrivit căruia nu sunt protejate ideile, ci numai expresiile. Or, intențiile autorului se situează în categoria ideilor. Acestea sunt protejate numai în măsura în care autorul

16 A se vedea în acest sens Hotărârea Cofemel (punctele 53-55).

17 A se vedea Hotărârea Cofemel (punctul 30 și jurisprudența citată), precum și punctul 28 din prezentele concluzii.

18 A se vedea Hotărârea Cofemel (punctele 32 și 33, precum și jurisprudența citată).

le-a exprimat în operă, cu alte cuvinte obiectul identificabil, care este singura manifestare pertinentă a acestora. În consecință, instanța sesizată cu problema caracterului original al obiectului a cărui protecție se solicită nu își poate întemeia aprecierea în mod determinant pe elemente care nu își găsesc expresia în obiectul însuși.

48. Pe de altă parte, este posibil ca dovada intențiilor autorului obiectului a cărui protecție se solicită să nu fie disponibilă pur și simplu în fața instanței sesizate cu această problemă sau ca aceasta să nu considere că o astfel de probă este convingătoare. Singurul element care trebuie în mod necesar să fie prezentat instanței este însuși obiectul în cauză, în caz contrar aceasta nu va fi în măsură să pronunțe hotărârea.

49. Această considerație răspunde de asemenea la întrebarea dacă alegerile creative ale autorului trebuie să fie în mod necesar conștiente. Aceste alegeri trebuie să fie identificate și luate în considerare astfel cum apar în operă. Din moment ce intențiile autorului nu sunt determinante, ar fi superfluu să se încerce stabilirea stării de conștiență a acestuia în cadrul procesului creativ.

50. În schimb, dacă dovada intențiilor autorului este disponibilă, instanța sesizată o poate lua în considerare, printre alte indicii, în vederea aprecierii caracterului original al obiectului în cauză. Totuși, acest lucru nu poate fi considerat suficient. Instanța trebuie să fie ea însăși convinsă că se află în prezența unui obiect care reflectă personalitatea autorului său, prin exprimarea alegerilor libere și creative ale acestuia din urmă. Numai în acest caz este posibil să se constate caracterul original al acestui obiect și să fie calificat așadar drept operă protejată de dreptul de autor.

Cu privire la luarea în considerare a altor elemente

51. Instanțele de trimitere solicită de asemenea să se stabilească importanța care trebuie acordată, în cadrul aprecierii originalității unei opere de artă aplicată, unor elemente precum utilizarea de către creator a formelor disponibile în general, inspirarea creatorului din obiecte existente, faptul sau posibilitatea unei creații similare independente ori împrejurările ulterioare creării operei, precum prezentarea sa în expoziții sau muzee sau, mai general, recunoașterea de către mediile specializate.

52. Curtea a subliniat deja că, pentru a aprecia dacă obiectul în cauză este o creație originală și este astfel protejată în temeiul dreptului de autor, revine instanței sarcina de a ține seama de toate elementele relevante din litigiu [19]. În ceea ce privește existența unui brevet anterior, precum și eficacitatea formei obiectului în cauză pentru obținerea aceluiași rezultat tehnic, Curtea a considerat că nu ar trebui să se țină seama de acesta decât în măsura în care elementele menționate permit evidențierea considerațiilor care au fost luate în considerare în alegerea formei produsului în cauză [20].

53. Situația este aceeași în ceea ce privește împrejurările evocate de instanțele de trimitere. Toate aceste elemente pot constitui împrejurări relevante pentru aprecierea originalității unei opere. Cu toate acestea, trebuie să se țină seama întotdeauna de elementul fundamental al acestei aprecieri: căutarea în operă a exprimării alegerilor libere și creative ale autorului, care reflectă personalitatea sa.

[19] Hotărârea Brompton Bicycle (dispozitiv).

[20] Hotărârea Brompton Bicycle (punctul 36).

54. Astfel, în primul rând, utilizarea de către creator a unor forme disponibile în general nu exclude, în sine, originalitatea. Astfel, aceste forme pot fi completate cu forme originale. O operă compusă numai din forme disponibile poate fi de asemenea originală, din moment ce autorul și-a exprimat alegerile creative în dispunerea acestor forme. În schimb, un obiect compus din forme disponibile a căror dispunere este convențională nu va putea beneficia de protecția prin dreptul de autor, chiar dacă creatorul său ar fi făcut alegeri libere în selectarea sau în dispunerea acestor forme, aceste alegeri nefiind creative.

55. În al doilea rând, în ceea ce privește inspirația, pot apărea situații diverse. Atunci când opera nouă este o variantă a unei alte opere, ea însăși originală, care provine de la același autor, ea poate, în opinia noastră, să fie pe deplin protejată. Astfel, elementele creative preluate rămân în opera nouă și constituie amprenta personalității aceluiași autor. În schimb, atunci când, în această situație, autorii sunt diferiți, noua operă este atunci o operă derivată sau inspirată [21]. Cu toate acestea, ea poate beneficia la rândul său de protecție, cu condiția – și în măsura în care – prezintă elemente creative proprii. În acest caz, protecția se va limita la aceste elemente.

56. În al treilea rând, deși dreptul de autor nu impune o condiție de noutate, crearea independentă a unor obiecte asemănătoare sau chiar identice cu un obiect în cauză, înainte sau după crearea acestuia, poate totuși constitui un indiciu al gradului scăzut sau chiar al lipsei originalității acestui obiect. Astfel, după cum am arătat deja [22], prin alegeri creative care reflectă personalitatea sa, se prezumă că autorul creează o operă unică, diferită de cele care au fost sau vor fi create în mod independent de alții.

57. Totuși, această considerație se aplică cu ușurință unor categorii de opere pentru care libertatea de creație a autorilor este puțin limitată sau a căror complexitate a formei de exprimare face ca creația paralelă identică să fie practic improbabilă. Ne gândim aici în special la operele de artă „pură”, la operele muzicale sau chiar la operele literare.

58. În schimb, în cazul operelor de artă aplicată, în care diferite constrângeri limitează în mare măsură libertatea autorilor și în care elementele creative sunt adesea puține, nu se poate exclude complet faptul că doi autori au făcut alegeri foarte similare, chiar identice, și că aceste alegeri rămân totuși creative. Faptul sau posibilitatea unei creații similare independente nu poate, așadar, de sine stătător și fără alte indicii ale lipsei de originalitate, să excludă un obiect utilitar de la protecția în temeiul dreptului de autor.

59. În sfârșit, în al patrulea rând, în ceea ce privește prezentarea obiectului în expoziții de artă sau muzee și recunoașterea de către medii specializate, aceste împrejurări sunt exterioare și ulterioare creării obiectului a cărui protecție se solicită. Or, Curtea a considerat, la punctul 37 din Hotărârea Brompton Bicycle, că aprecierea originalității trebuie efectuată „independent de factorii externi și ulteriori creării produsului”.

60. Totuși, Curtea nu a preluat această rezervă în dispozitivul acestei hotărâri, statuând numai că instanța sesizată trebuie să verifice dacă obiectul a cărui protecție se solicită este original „ținând seama de toate elementele relevante din litigiu”. Prin urmare, înțelegem această rezervă în sensul că precizează faptul că factorii externi și ulteriori creării nu pot fi considerați determinanți pentru această verificare. În schimb, împrejurări precum prezentarea obiectului în expoziții de artă sau în muzee și recunoașterea de către medii specializate pot constitui un indiciu confirmativ al valorii artistice a acestui obiect și, prin urmare, al originalității sale. Astfel, deși nu este necesar ca un

[21] Prin „operă inspirată” înțelegem o operă care nu reia ca atare elementele creative ale unei alte opere, ci se inspiră din aceasta în alt mod.

[22] A se vedea punctul 30 din prezentele concluzii.

obiect să prezinte o calitate artistică ridicată pentru a fi considerat original, este în schimb permis să se presupună că o operă care prezintă o asemenea calitate va fi considerată originală, în măsura în care activitatea artistică constă tocmai în crearea unor obiecte unice care poartă amprenta personalității autorilor lor.

61. Mai este necesar ca obiectul în cauză să fi fost prezentat într-o expoziție sau într-un muzeu având în vedere valoarea sa creativă. Astfel, este posibil ca recunoașterea unui desen sau model industrial de către mediile specializate în design să țină pur și simplu de noutatea sa, de performanța sa tehnică sau de valorile sale utilitare excepționale, fără ca acest desen sau model industrial să prezinte caracteristicile creative impuse operelor protejate prin dreptul de autor. Prezentarea obiectului în cauză în expoziții de artă sau muzee și recunoașterea de către medii specializate nu este, așadar, în niciun caz necesară și nici suficientă pentru a stabili originalitatea obiectului a cărui protecție se solicită. Aceste împrejurări pot constitui cel mult un indiciu printre altele al acestei originalități.

Răspunsurile la întrebările preliminare

62. Prin urmare, propunem să se răspundă la prima și la a doua întrebare în cauza C-580/23, precum și la a doua și la a treia întrebare în cauza C-795/23 că articolul 2 litera (a), articolul 3 alineatul (1) și articolul 4 alineatul (1) din Directiva 2001/29 trebuie interpretate în sensul că constituie o operă, în sensul acestor dispoziții, un obiect care reflectă personalitatea autorului său, prin exprimarea alegerilor libere și creative ale acestuia (obiectul original). Nu numai alegerile impuse de diferite constrângeri pe care autorul a trebuit să le respecte la crearea obiectului în cauză nu sunt creative, ci și cele care, deși sunt libere, nu poartă amprenta personalității autorului, conferind acestui obiect un aspect unic. În special, posibilitatea de a efectua, cu ocazia creării, alegeri libere nu dă naștere unei prezumții privind caracterul lor creativ. Împrejurări precum intențiile autorului în cadrul procesului creativ, sursele de inspirație ale acestuia și utilizarea unor forme cunoscute, probabilitatea unei creații similare independente sau recunoașterea obiectului de către medii specializate pot fi luate în considerare în vederea aprecierii caracterului original al obiectului în cauză. Aceste împrejurări nu sunt însă în niciun caz determinante, instanța sesizată trebuind să se asigure ea însăși că se află în prezența unui obiect original pentru a-l putea declara protejat de dreptul de autor.

Cu privire la aprecierea atingerii aduse

63. Prin intermediul celei de a treia și al celei de a patra întrebări, pe care propunem să le analizăm împreună, instanța de trimitere în cauza C-580/23 solicită în esență să se stabilească cum trebuie efectuată aprecierea unei eventuale atingeri aduse drepturilor exclusive ale autorului în temeiul articolului 2 litera (a), al articolului 3 alineatul (1) și al articolului 4 alineatul (1) din Directiva 2001/29. Această întrebare vizează, mai precis, pe de o parte, aspectul dacă opera în discuție trebuie să poată fi recunoscută în obiectul pretins contrafăcut sau dacă aceeași impresie vizuală globală este suficientă și, pe de altă parte, incidența asupra acestei aprecieri a unor elemente precum „gradul de originalitate” a operei, inspirația comună a celor două obiecte în conflict și faptul sau posibilitatea unei creații similare independente.

64. Cu titlu introductiv, subliniem importanța acestor întrebări pentru menținerea obiectivelor respective ale celor două sisteme de protecție în discuție. În opinia noastră, aplicarea corectă a criteriilor respective ale fiecărui sistem care permit constatarea atingerii aduse este la fel de

importantă precum cea a criteriilor de acordare a protecției. Or, considerăm că reflecția, atât jurisdicțională, cât și doctrinală, este prea des centrată pe acest al doilea aspect, în detrimentul primului.

Cu privire la criteriile atingerii aduse

65. Criteriile pentru constatarea atingerii aduse se întemeiază pe logici diferite în cele două sisteme de protecție în cauză. În dreptul de autor, atingerea adusă este consecința unei utilizări a operei fără autorizarea autorului [23]. Această utilizare poate consta printre altele în reproducerea operei și, eventual, într-o comunicare ulterioară a acestei reproduceri către public sau în distribuirea unor copii ale operei reproduse. În ceea ce privește reproducerea, Curtea a arătat că aceasta poate fi parțială și poate privi chiar o parte relativ minoră a operei, din moment ce această parte, în sine, este expresia creației intelectuale proprii a autorului [24]. Curtea a considerat de asemenea în esență în ceea ce privește fonogramele, că, pentru a constitui o atingere, reproducerea trebuie să fie perceptibilă în obiectul contrafăcut [25]. Această considerație poate fi transpusă, în opinia noastră, în cazul operelor.

66. În schimb, în dreptul desenelor și modelelor industriale, preluarea unor elemente ale obiectului protejat nu este nicidecum necesară pentru a se constata atingerea. Întinderea protecției conferite de acest drept se întinde asupra oricărui desen sau model care nu produce asupra utilizatorului avizat o impresie vizuală globală diferită [26]. În acest sistem de protecție, este, așadar, irelevant dacă desenul sau modelul industrial protejat poate fi recunoscut în obiectul pretins contrafăcut, întrucât impresia globală este cea care contează, iar similitudinea dintre cele două obiecte în conflict rezultă din reproducerea sau din creația independentă, întrucât criteriul protecției este obiectiv.

67. Astfel, pentru a constata o atingere adusă drepturilor de autor, instanța sesizată trebuie să stabilească dacă elemente creative ale operei protejate, și anume cele care reprezintă expresia alegerilor ce reflectă personalitatea autorului, au fost preluate în mod recognoscibil în obiectul pretins contrafăcut. Bineînțeles, preluarea unor elemente creative într-un obiect utilitar de același tip poate conduce de asemenea la constatarea că nu există o impresie globală diferită între cele două obiecte în conflict. Totuși, acest lucru nu poate fi considerat suficient pentru a constata o atingere adusă drepturilor de autor și, în practică, nici măcar nu ar trebui să fie invocat de instanță. În dreptul de autor, ceea ce diferențiază două opere nu este impresia globală, ci detaliile care le personalizează în mod unic.

Cu privire la luarea în considerare a altor elemente

68. În primul rând, în ceea ce privește luarea în considerare a „gradului de originalitate” ca factor determinant al întinderii protecției, considerăm că această soluție se inspiră din logica dreptului desenelor și modelelor industriale. Astfel, în acest sistem, atât caracterul protejabil al unui obiect, cât și atingerea adusă protecției acestuia sunt apreciate prin compararea impresiilor vizuale

[23] Și, bineînțeles, în afara excepțiilor și limitărilor privind drepturile exclusive.

[24] Hotărârea din 16 iulie 2009, Infopaq International (C-5/08, EU:C:2009:465, punctul 48).

[25] A se vedea în acest sens Hotărârea din 29 iulie 2019, Pelham ș.a. (C-476/17, EU:C:2019:624, punctul 1 din dispozitiv).

[26] A se vedea articolul 9 din Directiva 98/71 și articolul 10 din Regulamentul nr. 6/2002.

globale produse de desenele sau modelele industriale în cauză, gradul de libertate a autorului fiind luat în considerare în scopul acestei comparații [27]. Astfel, gradul caracterului individual determină întinderea protecției.

69. În schimb, în dreptul de autor, această logică nu este necesară. Originalitatea nu depinde de diferența dintre opera protejată și alte obiecte, ci este inerentă operei și rezultă din amprenta personală a autorului. Din moment ce opera este originală, ea este protejată, printre altele, împotriva reproducerii elementelor creative, în pofida „intensității" cu care autorul a exprimat această creativitate. Astfel, Curtea a indicat în mod expres că întinderea protecției în temeiul Directivei 2001/29 nu depinde de gradul de libertate de creație de care a dispus autorul său și că ea este, așadar, egală pentru toate operele care intră sub incidența directivei menționate [28].

70. Această concluzie se aplică, bineînțeles, sub rezerva regulii conform căreia, în cazul unei reproduceri în parte a unei opere, simpla preluare în mod recognoscibil a unor elemente creative constituie o atingere adusă drepturilor de autor [29]. Cu toate acestea, în cazul unei astfel de preluări, faptul că au fost aduse modificări unor elemente care nu sunt creative nu permite evitarea constatării contrafacerii.

71. În al doilea rând, în ceea ce privește sursa de inspirație comună a celor două obiecte în conflict, pot apărea situații diverse, însă principiul rămâne același, și anume identificarea reproducerii perceptibile a elementelor creative. Atunci când obiectul a cărui protecție se solicită este constituit din elemente cunoscute în cazul căror numai dispunerea este originală, o reproducere a acestei dispuneri va constitui o contrafacere, în timp ce simpla preluare a unor elemente cunoscute nu va fi considerată ca atare. Atunci când cele două obiecte în conflict se inspiră din același obiect, desen sau model industrial anterior, numai elementele creative „noi" sunt originale în opera derivată și numai preluarea acestor elemente noi constituie o contrafacere a operei respective. În sfârșit, simplul fapt de a urma aceeași tendință sau același curent artistic ca autorul unei opere anterioare nu constituie, desigur, o contrafacere în lipsa preluării unor elemente creative ale acestei opere.

72. În al treilea rând, în ceea ce privește posibilitatea unei creații similare independente, astfel cum am observat deja [30], în cazul operelor de artă aplicată, pentru care marja creativă a autorilor este relativ limitată, o asemenea posibilitate nu este exclusă, chiar în prezența unei anumite originalități. În litigiul principal din cauza C-580/23, Mio susține printre altele că modelul său pretins contrafăcut a fost elaborat în mod independent și nu constituie o reproducere a modelului Asplund. În cazul în care instanța de trimitere ar constata, pe baza elementelor relevante din litigiul principal, că aceasta este într-adevăr situația, acest lucru ar conduce la concluzia lipsei unei atingeri. În schimb, simpla eventualitate a unei creații similare independente nu poate justifica un refuz al protecției în temeiul dreptului de autor în cazul în care s-ar constata reproducerea unor elemente creative.

[27] Cu cât acest grad de libertate este mai mare, cu atât desenele sau modelele industriale în conflict trebuie îndepărtate unul de celălalt pentru a produce o impresie generală diferită.

[28] A se vedea în acest sens Hotărârea Cofemel (punctul 35 și jurisprudența citată).

[29] A se vedea punctul 65 din prezentele concluzii.

[30] A se vedea punctul 58 din prezentele concluzii.

Răspunsurile la întrebările preliminare

73. Prin urmare, propunem să se răspundă la a treia și la a patra întrebare în cauza C-580/23 că articolul 2 litera (a), articolul 3 alineatul (1) și articolul 4 alineatul (1) din Directiva 2001/29 trebuie interpretate în sensul că, pentru a constata o atingere adusă drepturilor de autor, instanța sesizată trebuie să stabilească dacă elemente creative ale operei protejate au fost preluate în mod recognoscibil în obiectul pretins contrafăcut. Simpla lipsă a unei impresii globale diferite între cele două obiecte în conflict nu poate fi considerată suficientă pentru a constata o astfel de atingere. Noțiunea de „grad de originalitate" a operei protejate nu este relevantă pentru această apreciere. Deși o creație similară independentă nu constituie o atingere adusă drepturilor de autor, simpla eventualitate a unei astfel de creații independente nu poate justifica totuși un refuz al protecției în temeiul dreptului de autor atunci când a fost constatată reproducerea unor elemente creative ale operei protejate.

Concluzie

74. Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, propunem Curții să răspundă la întrebările preliminare adresate de Svea Hovrätt Patent- och marknadsöverdomstolen (Curtea de Apel cu sediul în Stockholm în calitate de Curte de Apel pentru Litigii Economice și de Proprietate Industrială, Suedia) și de Bundesgerichtshof (Curtea Federală de Justiție, Germania) după cum urmează:

1) În dreptul Uniunii, nu există un raport de tip regulă-excepție între protecția în temeiul dreptului desenelor și modelelor industriale și protecția în temeiul dreptului de autor care are drept consecință faptul că, la examinarea originalității operelor de artă aplicată, trebuie să se aplice cerințe mai stricte decât în cazul altor opere de artă.

2) Articolul 2 litera (a), articolul 3 alineatul (1) și articolul 4 alineatul (1) din Directiva 2001/29/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 mai 2001 privind armonizarea anumitor aspecte ale dreptului de autor și drepturilor conexe în societatea informațională

   trebuie interpretate în sensul că

   constituie o operă, în sensul acestor dispoziții, un obiect care reflectă personalitatea autorului său, prin exprimarea alegerilor libere și creative ale acestuia din urmă (obiectul original). Nu numai alegerile impuse de diferite constrângeri pe care autorul a trebuit să le respecte la crearea obiectului în cauză nu sunt creative, ci și alegerile care, deși sunt libere, nu poartă amprenta personalității autorului, conferind acestui obiect un aspect unic. În special, posibilitatea de a efectua, cu ocazia creării, alegeri libere nu dă naștere unei prezumții privind caracterul lor creativ. Împrejurări precum intențiile autorului în cadrul procesului creativ, sursele de inspirație ale acestuia și utilizarea unor forme cunoscute, probabilitatea unei creații similare independente sau recunoașterea obiectului de către mediile specializate pot fi luate în considerare în vederea aprecierii caracterului original al obiectului în cauză. Aceste împrejurări nu sunt însă în niciun caz determinante, instanța sesizată trebuind să se asigure ea însăși că se află în prezența unui obiect original pentru a-l putea declara protejat de dreptul de autor.

3) Articolul 2 litera (a), articolul 3 alineatul (1) și articolul 4 alineatul (1) din Directiva 2001/29

   trebuie interpretate în sensul că,

pentru a constata o atingere adusă drepturilor de autor, instanța sesizată trebuie să stabilească dacă elemente creative ale operei protejate au fost preluate în mod recognoscibil în obiectul pretins contrafăcut. Simpla lipsă a unei impresii globale diferite între cele două obiecte în conflict nu poate fi considerată suficientă pentru a constata o astfel de atingere. Noțiunea de „grad de originalitate” a operei protejate nu este relevantă pentru această apreciere. Deși o creație similară independentă nu constituie o atingere adusă drepturilor de autor, simpla eventualitate a unei astfel de creații independente nu poate justifica un refuz al protecției în temeiul dreptului de autor atunci când a fost constatată reproducerea unor elemente creative ale operei protejate.